

УДК 378.015.311:005.336.2

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10\(15\)-103-112](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10(15)-103-112)

Голя Галина Миколаївна аспірант, Рівненський державний гуманітарний університет, викладач кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, проспект Волі, 36, Луцьк, Волинська область, 43000, <https://orcid.org/0000-0001-6529-7296>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Анотація. У статті визначено, що основними викликами для національної освітньої системи на сучасному етапі розвитку суспільства є якісна освіта та професійна підготовка майбутніх фахівців, що стає можливим за умови реалізації компетентнісного підходу до освітньої діяльності. Під час дослідження виявлено й проаналізовано ключові тенденції запровадження компетентнісного підходу підготовки майбутніх учителів; узагальнено теоретичні підходи щодо поширення компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутніх вчителів в контексті забезпечення її якості; виокремлено компетенції майбутнього вчителя, які сприятимуть успішній професійно-педагогічній діяльності; розкрито суть поняття «компетентність», «компетентісна освіта»; охарактеризовано інструментарій компетентностей сучасного педагога. У статті обґрунтовано поняття «професійна компетентність», виділено основні компоненти, які важливі на сучасному етапі розвитку суспільства з урахуванням ключових компетентностей Нової української школи. На основі комплексного аналізу історіографічних джерел визначено, що освітні реалії сьогодення в цілому та вимоги Нової української школи зокрема, потребують нового вчителя, який повинен стати «агентом змін». Саме якість професійної підготовки вчителя для Нової української школи постає ключовим завданням для національної системи педагогічної освіти. Доведено, що вчитель початкової школи – основна дійова особа в реформуванні концепції Нової української школи. Таким чином основним орієнтиром сучасної освіти має стати формування творчої особистості, яка здатна до самореалізації. Зміст статті акцентує увагу на визначенні особливостей підготовки майбутніх учителів початкових класів за допомогою компетентнісного підходу, як важливого засобу модернізації змісту вищої освіти та обґрунтування значення компетентнісного підходу в підготовці майбутнього вчителя початкової школи до реалізації Концепції Нової української школи.

Ключові слова: компетентність, компетенція, компетентісна освіта, професійна компетентність учителя Нової української школи.

Golya Halyna Mykolayivna Graduate student of the Rivne State Humanities University, teacher of the department of science and mathematics, worldview education and information technologies, Communal institution of higher education "Lutsk Pedagogical College", Volyn Regional Council, Prospekt Voli, 36, Lutsk, Volyn region, 43000, <https://orcid.org/0000-0001-6529-7296>

COMPETENT APPROACH IN THE PROCESS OF TRAINING FUTURE TEACHERS

Abstract. The article determines that the main challenges for the national education system at the current stage of society's development are quality education and professional training of future specialists, which becomes possible if the competence approach to educational activity is implemented. During the research, key trends in the introduction of the competency-based approach to the training of future teachers were identified and analyzed; generalized theoretical approaches to the spread of the competence approach in the professional training of future teachers in the context of ensuring its quality; the competencies of the future teacher are highlighted, which will contribute to successful professional and pedagogical activities; the essence of the concept of "competence", "competence education" is revealed; the toolkit of the modern teacher's competencies is characterized. The article substantiates the concept of "professional competence", highlights the main components that are important at the current stage of the development of society, taking into account the key competencies of the New Ukrainian School. It has been proven that the primary school teacher is the main actor in reforming the concept of the New Ukrainian School.

Keywords: competence, competence, competence-based education, professional competence of the teacher of the New Ukrainian School.

Постановка проблеми. Розвиток освіти в Україні залежить від особливостей реалізації законів ринкової економіки, що, в свою чергу, вимагає реформувати українську освіту відповідно до світових освітніх систем. Основною ознакою їх змісту є побудова освітньої траєкторії на основі компетентнісного підходу. Орієнтація на компетентісний підхід у освітньому процесі зумовлена кількома чинниками. Насамперед це перехід до інформатизованого способу життя, де пріоритетним завданням є не накопичення знань, умінь і навичок, а й формування вміння вчитися, оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання. По-друге, реалізація оновленої парадигми освіти, яка передбачає визнання здобувача освіти суб'єктом освітнього процесу. По-третє, необхідність інтеграції особистості в різні соціуми, здатність бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці через глобалізацію усіх сфер життєдіяльності. По-четверте, здатність до швидкої мобільності через часті зміни у освітніх системах як у локальному середовищі, так і глобальному просторі.

З одного боку, освіта орієнтується на особистість та її особливі запити, а з іншого – вона змушена підпорядковуватися законам стандартифікації у навчанні і вихованні, які визначають специфіку розвитку сучасного світового суспільства. Сьогоднішня європейська освіта базується на принципах: навчитися жити разом; навчитися отримувати знання; навчитися працювати. Традиційна система освіти акцентує основні зусилля на набуті знань, умінь і навичок. Основна увага при цьому фокусується на отриманні знань, а те для чого вони потрібні, залишається поза увагою. Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Необхідність введення компетентнісного підходу спричинено загальноєвропейською й світовою тенденцією інтеграції, глобалізації економіки й, зокрема, гармонізації «архітектури європейської системи вищої освіти» [7, с.8].

Основним орієнтиром сучасної освіти є формування творчої особистості, яка здатна до самореалізації.

Метою статті є визначення особливостей підготовки майбутніх вчителів початкових класів за допомогою компетентнісного підходу як важливого засобу модернізації змісту вищої освіти та обґрунтування значення компетентнісного підходу в підготовці майбутнього вчителя початкової школи до реалізації Концепції Нової української школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісний підхід у забезпеченні освітнього процесу сьогодні є одночасно проблемою і науково-теоретичною, і практично-прикладною та є предметом дослідження зарубіжних та вітчизняних науковців. Теоретичні проблеми компетентнісного підходу до навчання розглядалися в дослідженнях Н. Бібік, С. Бондар, І. Булах, О. Дубасенюк, О. Пометун, О. Савченко та ін. Як методологічна основа забезпечення цілей, змісту і якості освітнього процесу компетентнісний підхід розглядається значною частиною зарубіжних дослідників, серед яких найбільш відомі Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е. Тоффлер, Р. Уайт, А. Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью та ін.

Під час аналізу науково-теоретичних праць та практики професійної освіти стає зрозумілим той факт, що в останні роки проблема компетентнісного підходу розробляється, вивчається та впроваджується активно і всебічно. Проте недостатньо уваги приділяється проблемі більш якісної підготовки студентів до майбутньої професії.

Виклад основного матеріалу. Освіта є важливою соціальною, економічною та політичною інвестицією. Зокрема якісна освіта та компетенції майбутніх фахівців стають найважливішою цінністю сучасної інформаційної цивілізації та суспільства знань. Необхідною умовою і пріоритетним напрямом модернізації системи освіти через постійно зростаючі вимоги ринку праці, стрімкі технологічні зміни, зростання академічної

мобільності потребують використання компетентнісного підходу під час формуванні готовності майбутніх учителів до вдосконалення професійного рівня. Орієнтованість вітчизняної системи освіти на компетентнісну парадигму у підготовці майбутніх вчителів зумовлена інтеграцією у європейський освітній простір. Компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх вчителів тісно пов'язаний з особистісно-зорієнтованим і діяльнісним (праксеологічним) підходами, оскільки має безпосереднє відношення до особистості студента й може бути реалізованим і перевіреном лише в процесі майбутньої професійної діяльності. Він потребує трансформації та формування нових підходів до визначення змісту освіти, розробкою сучасних вимог до випускників закладів вищої освіти і, в кінцевому рахунку, вирішенням актуальних завдань усіх сфер діяльності українського суспільства [3, с. 27].

Саме тому, перед сучасними закладами освіти, що надають освітні послуги підготовки майбутніх учителів початкових класів, поставлено важливе завдання підготувати не лише компетентних та висококваліфікованих кадрів, а й повноцінних суб'єктів освітнього процесу, здатних приймати усвідомлено рішення, нести відповідальність за свою освітню й професійну діяльність, працювати в команді, генерувати ідеї, бути відкритими до всього нового.

Основним положенням нової освітньої парадигми є відмова від всебічного розвитку та встановлення пріоритету у формування інноваційного типу особистості, здатної до самостійного, творчого пошуку та саморозвитку. На розв'язання цієї проблеми спрямовані компетентнісний, особистісно-орієнтований, технологічний та культурологічний підходи у професійній підготовці майбутніх учителів [2, с. 18]. Нова українська школа вимагає наявності як традиційних для професії вчителя компетентностей, так і компетентностей, що забезпечують супровід індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів та створення нової соціокультурної реальності. Таким чином високий рівень соціальних очікувань, розвиток освітнього дискурсу обумовлюють необхідність вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів на основі наукових підходів. Професійна підготовка майбутніх учителів в рамках компетентнісного підходу має на меті подолання прірви між фундаментальними знаннями, уміннями та практичною їх реалізацією в нетипових професійних ситуаціях через залучення студентів до спеціально організованого квазіпрофесійного освітнього середовища. Кінцевим результатом такої підготовки є компетентний фахівець, який має сформований інструментарій компетентностей: тобто надпредметні (міжпредметні) компетентності, які визначаються як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи відповідні проблеми; загальні – їх студент набуває впродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі; професійні – їх студент набуває впродовж вивчення того чи іншого предмета протягом усього періоду навчання у ВНЗ.

Перш ніж говорити про запровадження компетентнісного підходу у освітню практику, необхідно розібратись у сутності ключових понять. Зарубіжні та вітчизняні науковці неодноразово досліджували дефініцію поняття, проте однастайності у поглядах не спостерігається. Наприклад, для одних дослідників компетентність – це єдність когнітивного, предметно-практичного і особистого досвіду; інші в її структурі виокремлюють мотиваційний, змістовий та процесуальний компоненти. Проблема дефініції зводиться до їхньої чисельності й відсутності загальноприйнятого трактування.

Саме поняття «компетентнісна освіта» виникло в США. Воно ґрунтується на практично кращому досвіді і стало результатом численних спроб проаналізувати його, розробивши певну теоретичну, концептуальну основу. Дослідник цієї проблеми Дж. Равен з цього приводу пише: «Незвичайною в цьому підході була спрямованість турботи та зусиль викладача. На відміну від більшості своїх колег вчителька, яка працювала з класом, не переймалася занадто виконанням програми (і за змістом, і за термінами). Замість цього її увага була зосередженою на компетентностях, що їх учні могли набути, виконуючи ту чи іншу роботу. Ці компетентності містили стандартні шкільні навички: читання, письмо, орфографію та лічбу. Проте, вони передбачали також пошук інформації, необхідної для досягнення мети (таку інформацію частіше треба було шукати в процесі безпосереднього спостереження чи спілкування з людьми, а не читаючи книжки), винахідливість, уміння переконувати, керувати (лідерство) тощо» [1, с. 10].

Термін «компетентність» вперше з'явився в статті Крейга Ландберга в 1970 році під назвою «Планування Програми розвитку адміністраторів». Цей термін був ще раз використаний у 1973 році доктором філософії Девідом Мак-Клеландом в семінарській роботі «Тестування задля виявлення компетентності, а не розумових здібностей». З того часу термін набув популярності [1, с.11].

На теперішній час проблема формування компетентностей стосується не тільки питань змісту освіти, воно стосується також і соціальної сфери суспільства, яке передбачає формування в молоді певних навичок для життя та діяльності. Саме компетентності розв'язують життєво важливі проблеми, оскільки дозволяють оперувати здобутими у школі знаннями, надають можливість застосовувати їх упродовж всього життя.

Українські вчені О. Крисан, О. Овчарук, О. Пометун, О. Локшина, О. Савченко вважають, що компетентності є своєрідними комплексами знань, умінь і ставлень, що набуваються в навчанні й дозволяють людині розуміти, тобто ідентифікувати та оцінювати в різних контекстах проблеми, що є характерними для різних сфер діяльності [7].

Компетентнісний підхід вважається ключовою інноваційною ідеєю сучасної освіти. В Україні, на думку дослідників, є три групи поглядів учених, викладачів, керівників освіти, авторів підручників на компетентнісний підхід в освіті. Перший – компетентнісний підхід є певною модою на компетентність.

Представники цієї групи вважають, що терміни «компетенція» і «компетентність» є даниною європейській моді, без яких можна обійтися, використовуючи їхні класичні прототипи – «рівень підготовленості випускника», «навчальні уміння» тощо. Другий – компетентнісний підхід не є абсолютно новим для вітчизняної освіти. На думку представників цієї групи педагогів, орієнтація освіти на спеціальні та на комплексні способи навчальної діяльності вже була описана в роботах М. Скаткіна, І. Лернера, В. Краєвського ін. Втрати пострадянської освіти призвели до спрощення розроблених цими дослідниками концепцій і вони втратили своє глибоке значення. Звідси і виникає необхідність нового опису якості освіти в рамках компетентнісного підходу. Третій – компетентнісний підхід – це одна з основ оновлення освіти. Третя група схильна сприймати, що нові терміни означають напрям розвитку (або модернізації) освіти, і що ця новизна допоможе актуалізувати освіту. Адже «компетенція» і «компетентність» широко використовуються для опису життєдіяльності людини і означають високу якість її професійної діяльності [1, с. 50-51].

Дослідження професійно-педагогічної компетентності вчителя вперше розпочали науковця Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мініта та інші. Зокрема, дослідниця Н. Яциніна визначає поняття «компетентність» і «компетенція» наступним чином, зокрема, компетентність – це інтегральна характеристика особистості, що визначає її здатність вирішувати проблеми й типові завдання, які виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності, на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та засвоєної системи цінностей; компетентність складається з різних компонентів – компетенцій, які визначають засновані на знаннях, уміннях і досвіді, набутих завдяки навчання, готовність та здатність особистості до успішної діяльності [9, с. 16].

Л. Хоружа визначає професійну компетентність учителя початкових класів як «сукупність теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, індивідуальних якостей учителя, перебіг яких забезпечує ефективність та результативність педагогічної дії» [8, с. 28]. Компетентність майбутнього вчителя початкових класів має динаміку розвитку, його «джерелом є розв’язання суперечності між професійними та індивідуальними якостями особистості вчителя, що найефективніше відбувається через вирішення завдань, його спеціальне навчання і активну практичну діяльність» [8, с. 29]. З погляду О. Митника [6] професійну компетентність вчителя можна тлумачити як здатність фахівця кваліфіковано й ефективно застосовувати теоретичні знання, знання-засоби, знання-цінності як у запланованих, так і у непередбачених педагогічних ситуаціях.

Виходячи з вище означеного, зрозумілим є той факт, що поняття «компетенція» трактується науковцями по-різному. Зокрема, під професійною компетентністю розуміємо здатність здійснювати професійну діяльність, що відповідає стандартам, які необхідні для даного професійного завдання. Також поняття включає у себе здатність застосовувати знання та навички в

нових, нестандартних ситуаціях у межах професійної діяльності та поза її межами.

Відповідно до Державного стандарту освіти, ключовою фігурою Нової української школи є вчитель, адже якість освіти не може бути вище якості вчителів, які в ній працюють. Нові соціальні і освітні реалії змінюють роль учителя в освітньому процесі. Із безпосереднього носія знань та інформатора, вчитель перетворюється на організатора, дослідника, винахідника. Головним завданням вчителя сучасної української школи є не «пояснити», «донести», «показати» учням, а організувати спільний пошук розв'язання завдання, що виникло перед учнями під час освітнього процесу.

Успішна реалізація Концепції Нової Української школи вимагає від педагогів формувати компетентності в учнів під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Відповідно до Концепції НУШ виділяють 10 ключових компетентностей, які повинні гармонійно формуватися у процесі оволодіння знаннями та навичками. Розглянемо їх [4].

1. Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами. Це вміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів).

2. Основні компетентності у природничих науках і технологіях. Наукове розуміння природи і сучасних технологій, вміння спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати.

3. Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні.

4. Уміння вчитися впродовж життя. Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя.

5. Спілкування іноземними мовами. Уміння належно розуміти висловлене іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди (через слухання, говоріння, читання і письмо) у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів

6. Математична компетентність. Уміння застосовувати математичні (числові та геометричні) методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей.

7. Ініціативність і підприємливість. Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави.

8. Обізнаність та самовираження у сфері культури. Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва.

9. Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя.

10. Соціальна та громадянська компетентності. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття.

Широкий спектр компетентностей, які повинен формувати педагог під час освітньої діяльності можливий лише через повноцінне і якісне засвоєння цих та багато інших компетентностей самим вчителем. Адже неможливо сформувати в учнів ті якості, якими не володіє вчитель. Саме тому процес підготовки майбутніх учителів має ґрунтуватися на компетентнісній парадигмі освітнього процесу. Основними показниками педагогічної компетентності вчителя початкових класів є:

- особистісні якості, особливо перетворювальні та психологічні;
- усвідомлення ролі педагога у вихованні громадянина, патріота;
- безперервне підвищення загальної та професійної культури;
- пошукова діяльність педагога;
- володіння методиками педагогічного дослідження;
- конструювання власного педагогічного досвіду;
- результативність навчально-виховного процесу;
- активна педагогічна діяльність, спрямована на перетворення особистості учня й учителя.

Формування професійної компетентності закладено в освітньо-професійну програму як складову галузевого стандарту вищої освіти. Цей процес включає оволодіння: ціле-мотиваційним, змістовим і процесуальним компонентами педагогічної діяльності, знаннями логіки навчальних дисциплін; уміннями оперувати категоріями діалектики та основними поняттями, які утворюють концептуальний каркас педагогічної науки, перетворювати педагогічні теорії в методи пізнавальної діяльності; навичками самоосвіти та підвищення рівня кваліфікації, ділового, міжособистісного та педагогічного спілкування; рефлексивними вміннями [5, с. 90]

Варто зазначити, що професійна компетентність учителя початкових класів – поняття динамічне, багатогранне й багатоаспектне, його зміст змінюється відповідно до процесів, що відбуваються в суспільстві й освіті. Саме тому, концептуальні засади Нової української школи рекомендують

педагогам долучитися до освоєння двох основних новацій – компетентнісної парадигми та педагогіки партнерства.

Розвиток професійної компетентності, зокрема педагогічної майстерності, знаходиться в руках самого вчителя. Під час змін у суспільстві відбувається збій і звичні схеми поведінки стають невідповідними, застарілі «конструкти» перетворюються в гальмуючий фактор. Освітнянський процес настільки змінний і динамічний, що неможна одного разу і на завжди засвоїти всі секрети педагогічної майстерності. Те що добре діє сьогодні, завтра уже є недостатнім і навіть непотрібним. Тому професія вчителя є творчою діяльністю, а педагог – рефлексуючим професіоналом, який безперервно аналізує свою працю [5, с. 93].

Висновки. Освітні реалії сьогодення в цілому та вимоги Нової української школи – зокрема, потребують нового вчителя, який повинен стати «агентом змін». Саме якість професійної підготовки вчителя для нової української школи постає ключовим завданням для національної системи педагогічної освіти. Професійно компетентний учитель початкової школи – це результат креативної професійної діяльності, інтегрований показник особистісно-діяльнісної сутності педагога, який здатний не лише до передачі знань, умінь та навичок, але і забезпечує всебічний гармонійний розвиток здібностей та можливостей учня, виховання порядного, відповідального, свідомого громадянина країни. Важливу роль у процесі професійної підготовки відіграє компетентнісний підхід, як основа формування головних компетенцій та становлення майбутнього вчителя як висококваліфікованого, конкурентоспроможного, компетентного фахівця.

Література:

1. Авшенюк Н. М. та інші. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 280 с.
2. Гармаш О. М. Сучасні наукові підходи до професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, №VIII (88), 2020 Feb. С. 17-19.
3. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2011, 114 с.
4. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 22.07.2022).
5. Кубіцька М. Д. Компетентнісний підхід у підготовці вчителя. *Освітологічний дискурс*, 2016, №1 (13) С. 88-95.
6. Митник О. Розвиток професійної компетентності сучасного Вчителя: реалії і перспективи. *Початкова школа*, 2004, № 4. С. 46-51.
7. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека освітньої політики. Київ: Освіта. 2004. 164 с.
8. Хоружа Л. Етична компетентність учителя як основа реалізації гуманістичної парадигми освіти. *Шлях освіти*. 2003. № 3. С. 27–33.
9. Яциніна Н. Формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя у навчальному процесі педагогічного університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук – 13.00.09. Харків, 2008, 23с.

References:

1. Avsheniuk N. M. ta inshi (2014). *Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky pedahohiv u zarubiznykh krainakh: teoriia ta praktyka : monohrafiia* [A competent approach to the training of teachers in foreign countries: theory and practice: monograph]. Kirovohrad : Imeks-LTD,. 280 s.
2. Harmash O. M. (2020). Suchasni naukovy pidkhody do profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [Modern scientific approaches to the professional training of future teachers of foreign languages]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, №VIII (88), Feb. C. 17-19.
3. Dubasenyuk, O. A. (2011). *Konzeptualni pidchody do profesiyno-pedagogichnoi pidgotovky suchasno gopedagoga*. [Conceptual Approaches to Professional Pedagogical Training of a Modern Pedagogue]. Zhytomyr. 114 s.
4. Kontsepsiia Novoi ukrainskoi shkoly [The concept of the New Ukrainian School]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Last accessed: 22.07.2022).
5. Kubitska M. D. (2016). Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi vchytelia [Competency approach in teacher training]. *Osvitohichnyi dyskurs - Educational discourse*, №1 (13) S. 88-95.
6. Mytnyk O. (2004). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti suchasnoho Vchytelia: realii i perspektyvy [Development of the professional competence of the modern teacher: realities and prospects]. *Pochatkova shkola - Elementary School*, № 4. S. 46-51.
7. Ovcharuk O. V. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka osvitoi polityky* [Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. Kyiv: Osvita. 164 s.
8. Khoruzha L. (2003). Etychna kompetentnist uchytelia yak osnova realizatsii humanistychnoi paradyhmy osvity [Ethical competence of the teacher as a basis for the implementation of the humanistic paradigm of education]. *Shliakh osvity - The way of education*. № 3. S. 27-33.
9. Yatsynina, N. (2008). *Formuvannya informaziyno-technologichnoi kompetenzii maybutnogo vchytelya u navchalnomu prozesi pedagogichnogo universitetu* [Building Informational and Technological Competency of a Future Teacher in the Educational Process of a Pedagogical University]. Kharkiv. 23 s.